

Q&A – Leerbuffet Nederlands – technisch lezen

Datum live Q&A: 20 maart 2026

Sprekers: Evelien Gheeraert & Lieve Van Severen

Context: Dit document bevat de schriftelijke uitwerking van de live vraag-en-antwoordsessie bij het leerbuffet Nederlands – technisch lezen.

1. Technisch lezen doorheen de hele basisschool

Moet technisch lezen ook in de hogere leerjaren geoefend worden?

Ja. Technisch lezen is een opdracht voor de volledige basisschool. In de derde graad verschuift de focus van het verwerven van leesvaardigheid naar het onderhouden en verfijnen van vloeiend en expressief lezen.

Functionele werkvormen zijn hier aangewezen, zoals:

- herhaald lezen van rijke teksten (gedichten, artikels, informatieve teksten);
- theaterlezen of voorlezen met een doel.

Daarnaast blijft expliciete instructie nodig bij **moeilijke woorden** (bv. leenwoorden of woorden met specifieke leesmoeilijkheden), waarbij leestechnieken (zoals morfologie en letterclusters) gemodelleerd worden.

Zie ook Fiche 12 Les in lezen: Hoe maak je van vlotte lezers vloeiende lezers?

<https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/les-in-lezen/>

Hoe overtuig ik collega's in de bovenbouw van het belang van technisch lezen?

Benadruk dat:

- technisch lezen een **doorlopende leerlijn** is;
- leesvloeiendheid een **voorwaarde is voor begrijpend lezen**;

- ook oudere leerlingen baat hebben bij gerichte oefening (bv. moeilijke woorden vooraf inoefenen).

Koppel technisch lezen bovendien aan spelling en woordenschat om de relevantie te versterken.

Hier vind je een concreet praktijkvoorbeeld:

<https://medialibrary.uantwerpen.be/online/taalintegratie/Taalintegratietrajecten-Praktijkgids/50/>

2. Effectieve didactiek en werkvormen

Welke teksten gebruik je best om technisch lezen te oefenen?

Werk bij voorkeur met **rijke, authentieke teksten** die:

- aansluiten bij de leefwereld van de leerlingen;
- inhoudelijk betekenisvol zijn;
- variatie bieden (informatieve teksten, poëzie, moppen, instructies, actualiteit...).

Rijke teksten maken het mogelijk om **technisch lezen, begrijpend lezen en motivatie te integreren**.

Via <https://www.rijketeksten.org/aan-de-slag-met-rijke-teksten/wat/wat-zijn-rijke-teksten> kom je meer te weten over wat rijke teksten precies zijn.

Via <https://www.rijketeksten.org/zoek-rijke-tekst> en <https://www.boekenzoeker.be/> vind je een schat aan rijke teksten. Via <https://www.rijketeksten.org/aan-de-slag-met-rijke-teksten/praktijk/6-tot-10-jaar> vind je inspirerende praktijkvoorbeelden. In praktijkvoorbeeld 2 werkt juf Femke bv. niet enkel aan technisch lezen, maar ook aan leesbegrip en leesmotivatie.

Zie ook: <https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/leesvaardigheid-verbeteren-met-rijke-teksten>

Hoe maak je herhaald lezen motiverend?

Maak het lezen functioneel:

- laat leerlingen een tekst voorbereiden om voor te lezen aan anderen;
- kies een doel (bv. een mop vertellen, een weetje delen);

- werk met theaterlezen of duo-lezen.

Motivatie stijgt wanneer lezen een **communicatief doel** krijgt.

Bestaat er een aanpak waarbij eerst woordrijen en daarna teksten worden aangeboden?

Ja, in bepaalde methodieken (zoals *Connect*) wordt gewerkt met een opbouw:

1. woordniveau (woordrijen),
2. zinsniveau,
3. tekstniveau.

Deze systematische opbouw ondersteunt automatisering.

3. Vrij lezen en leesmotivatie

Is dagelijks vrij lezen zinvol in het tweede en derde leerjaar?

Vrij lezen (van boeken) biedt zeker kansen, niet alleen in het 2de en 3de leerjaar en niet alleen op het vlak van technisch lezen maar ook op het vlak van begrijpend lezen en leesmotivatie. De leerkracht heeft echter een belangrijke rol in het begeleiden van vrije leesmomenten: ondersteunen van de boekselectie, aansluitend bij interesses en leesniveau, ondersteunen om 'in' het boek te duiken door bv. een stuk voor te lezen, stimuleren van denken en praten over boeken, in gesprek gaan met de kinderen over observaties tijdens het vrij lezen en over de leesvoorkeur van de kinderen... Het kan zijn dat sommige kinderen nog niet toe zijn aan zelfstandig stillezen. Laat deze leerlingen dan in een groepje, met de leerkracht, met een leesbuddy... hardop lezen tijdens het vrij lezen.

Samengevat:

Ja, vrij lezen:

- stimuleert leesmotivatie;
- draagt bij aan leesbegrip én technisch lezen.

Maar:

- het vraagt **actieve begeleiding door de leerkracht** (boekkeuze, gesprek, opvolging);
- het vervangt **nooit expliciete leesinstructie**.

Voor zwakkere lezers kan hardop lezen (met buddy of leerkracht) een alternatief zijn.

Meer informatie vind je in het artikel [De mythe van vrij lezen via deze link](https://www.leesscan.be/inspiratie-bij-de-pijler-leesbevordering):

<https://www.leesscan.be/inspiratie-bij-de-pijler-leesbevordering>.

Vrij lezen vervangt de (technische) leesinstructie echter niet, cf. professor Van Keer in Klasse: “Mijn advies: blijf aan kwartierlezen doen, bouw een mooie bib uit. Doe mee aan de Poëzie- en Voorleesweek. Maar als ouders of onderzoekers je vragen hoe je op begrijpend lezen inzet en je kan alleen maar die initiatieven opsommen, dan loopt het fout. Dan maak je kleine kersen belangrijker dan de grote taart: effectief leesonderwijs in je dagelijkse klaspraktijk.” (<https://www.klasse.be/670201/begrijpend-lezen-hoe-maken-we-elke-leerling-sterker/>)

4. Tijd en organisatie van leesonderwijs

Hoeveel tijd moet je besteden aan technisch lezen?

Er is geen exact vastgelegd aantal minuten, maar:

- **voldoende leeskilometers maken is essentieel;**
- benut leesansen doorheen de dag (ook in andere vakken; vb. heb aandacht voor (leestechisch) uitdagende woorden in de rijke tekst die je binnen een WO-les voorleest of leest met de kinderen);
- modelleer actief leesstrategieën (morfologische opbouw, letterclusters, leesmoeilijkheden).

Voor risicolezers is **extra oefentijd noodzakelijk**.

In **Technisch lezen in een doorlopende lijn (Marita Eskes)** vind je concrete richtlijnen voor voortgezet technisch lezen: klassikaal aanbod en intensivering van de oefentijd voor risicolezers.

Wanneer voorzie je extra ondersteuning voor zwakke lezers?

Wanneer de leesontwikkeling stagneert, is actie nodig:

- monitor regelmatig de leesvaardigheid;
- bied extra ondersteuning in **kleine groep of individueel**.

Onderzoek toont aan dat deze leerlingen meer vooruitgang boeken met **aanvullende instructie bovenop het klasaanbod**.

Meer informatie over leesmonitoring vind je hier: <https://www.leesscan.be/inspiratie-bij-de-pijler-leesmonitoring>. Meer informatie over Nederlands breed evalueren vind je hier: <https://www.nederlandsevalueren.be/>.

Het is helaas niet mogelijk om vanuit wetenschappelijke evidentie advies te geven over de ideale duur en intensiteit van zo'n traject. (Zie ook <https://medialibrary.uantwerpen.be/online/taalintegratie/Taalintegratietrajecten-Praktijkgids/14/>)

Hoe creëer je extra leestijd voor risicolezers?

Dit vraagt een **structurele schoolaanpak**:

- werk vanuit een gedeelde visie in het team;
- organiseer ondersteuning (bv. zorgleerkracht, co-teaching);
- schakel eventueel **tutoren of vrijwilligers** in.

Samenwerken met je team vanuit een gedeelde en gedragen visie is dus belangrijk. (Zie ook <https://medialibrary.uantwerpen.be/online/taalintegratie/Taalintegratietrajecten-Praktijkgids/70/>)

Ook vrijwilligers of tutoeren (uit hogere klassen) kunnen ingeschakeld worden om lezers met meer nood aan ondersteuning te begeleiden. (Zie ook <https://medialibrary.uantwerpen.be/online/taalintegratie/Taalintegratietrajecten-Praktijkgids/20/>)

Zie ook Fiche 7 Les in lezen: Haal je risicolezers uit de les voor extra ondersteuning? <https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/les-in-lezen/>

5. Technisch lezen bij anderstalige nieuwkomers

Hoe pak je technisch lezen aan bij leerlingen die nog geen Nederlands kennen?

Belangrijke principes:

- blijf werken met **rijke, betekenisvolle teksten**;
- ondersteun woordenschat en betekenis actief;
- gebruik visuele ondersteuning en context;
- besteed aandacht aan **klankstructuur van het Nederlands**.

Ook hier blijft expliciete instructie cruciaal.

Op deze sites vind je meer informatie over technisch leesonderwijs aan nieuwkomers:
<https://www.lowan.nl/po/vakgebieden/lezen/vloeiend-lezen/>.

Ook bij nieuwkomers is het belangrijk om te blijven werken met rijke teksten. Teksten en lesfiches kan je vinden via: <https://okan.wablieft.be/lezen>

6. Evaluatie en monitoring

Welke toetsen gebruik je best voor technisch lezen?

Voor deze vraag stemden we af met de leesexperten dr. Astrid Geudens (Thomas More) en Sandrine De Coster (Hogeschool Gent).

Het is inderdaad van belang om de technische leesvaardigheid van de kinderen goed te monitoren en op basis daarvan het leesonderwijs gericht bij te sturen op school-, klas- en leerlingenniveau. Voor technisch lezen is het belangrijk om in kaart te brengen of de kinderen correct en vlot woorden, zinnen en teksten hardop kunnen lezen. De AVI-toetskaarten zijn toetsen op **tekstniveau**. In de handleiding van de AVI-toets van 2017 is enkel nog sprake van de individuele toetsen met de leeskaarten en dus niet meer van een klassikale screening zoals in de vorige uitgave van 2009.

Daarnaast is het ook interessant om technische leesvaardigheid te toetsen op **woordniveau**: hardop lezen van losse woorden.

Een combinatie is dus aanbevolen:

- **Tekstniveau:**
  - AVI-toets (hardop lezen) → zicht op vlotheid en nauwkeurigheid in context
- **Woordniveau:**
  - DMT-toets → zicht op automatisering en foutenanalyse

Beide zijn complementair en nodig voor een volledig beeld.

Meer informatie over leesmonitoring vind je hier: <https://www.leesscan.be/inspiratie-bij-de-pijler-leesmonitoring>. Meer informatie over Nederlands breed evalueren vind je hier: <https://www.nederlandsevalueren.be/>.

Is klassikaal stillezen als test voldoende?

Nee.

Voor technisch lezen is het essentieel om ook:

- **hardop lezen te observeren;**
- inzicht te krijgen in leesfouten en strategieën.

7. Doorgaande lijn vanaf de kleuterklas

Welke letters bied je aan in de kleuterklas en in welke volgorde?

Scholen hebben autonomie, maar richtlijnen zijn:

- a) Je start in een tweede kleuterklas best met 'eenvoudige' klanken die vaak voorkomen in de Nederlandse (boeken)taal. Zo kan je starten met medeklinkers die je lang kunt aanhouden, zoals ffff, ssss, rrrr of mmmm. Daarna kan je overschakelen naar enkele medeklinkers, die je kort uitspreekt zoals p, t, k. Klanken die met de lippen gemaakt worden (f, m, p), zijn bovendien visueel gemakkelijker te herkennen dan klanken die achteraan in de keel gevormd worden (k, g). Denk ook aan klinkers: bied zowel een selectie van korte klinkers (bv. o, a, i), lange klinkers (bv. oo, ee, aa, uu) en tweetekenklanken aan (bv. ui, oe, ie). Je kan de letters ook al ordenen in letterfamilies, analoog aan het systeem van het eerste leerjaar.
- b) Letters zoals c, q, y en x zijn laagfrequent en complex omdat ze meerdere uitspraken kunnen hebben, bv. c kan als k of als s uitgesproken worden. Deze letters selecteer je beter niet voor de kleuterschool.
- c) Voor kinderen zijn de letters van de eigen naam erg interessant. Vaak zijn deze letters niet klankzuiver, denk maar aan de letter c in Cynthia of Caro of aan de letter e in Nel en Febe. Je kan dan wel expliciteren naar de kleuters toe dat er bijzondere letters zijn die je op verschillende manieren kan uitspreken.

- d) We raden aan om klanktekenkoppelingen te kiezen die vroeg aan bod komen in het eerste leerjaar, zodat kinderen voorkennis hebben bij de formele leesstart.
- e) Wist-je-dat-je: medeklinkers die je kort uitspreekt (plofklanken), zoals p, t, k, b en d, zijn gemakkelijker op het einde van het woord te horen dan in het begin: /p/ horen in het woord 'aap' is gemakkelijker dan /p/ horen in het woord 'poes'. Houd er dan wel rekening mee dat je de klanken /b/ en /d/ niet hoort op het einde van een woord. Ze worden uitgesproken als /p/ en /t/, bv. web, hoed.

Inspirerende voorbeelden

- **Educatieve materiaal bij 'Sokpop en de klanken' (VRT)**
- **Eskes, M. & Schmeier, S. (2025). Van fonemisch bewustzijn naar beginnend leren lezen en spellen in 100 lessen. Pica.**
- **<https://www.klasse.be/85384/voorbereiding-lezen-kleuters-klankbewustzijn/>**

Meer lezen?

- **Eskes, M. (2020). Technisch lezen in een doorlopende lijn. Pica.**
- **Geudens, A., Noé, M., & Van Kerckhove, E. (2017). Sterke klanktekenkoppelingen, veel meer dan letters! HSN-conferentie. Te raadplegen via https://hsnbundels.taalunie.org/wp-content/uploads/2019/07/2017_I_basisonderwijs_1_Geudens.pdf**
- **Taelman, H., Sierens, S., Spilt, J. Vanblaere, B., Van Keer, H., & Verachtert, P. (2024). Taal in de kleuterklas: Aanbevelingen uit onderzoek naar kwaliteitsvol en inspirerend kleuteronderwijs (2de ed.). Odisee, Arteveldehogeschool, Thomas More, KU Leuven, UGent. Beschikbaar via [inspirerendkleuteronderwijs.be](https://inspirerendkleuteronderwijs.be/sites/default/files/2025-02/TAAL2_final.pdf) https://inspirerendkleuteronderwijs.be/sites/default/files/2025-02/TAAL2_final.pdf**

Moet je hoofdletters of leesletters aanleren?

In de minimumdoelen zijn hiervoor geen aanbevelingen. Toch zijn er 3 argumenten om zowel hoofd- als leesletters aan te bieden:

- a. Als je in de kleuterklas leesletters aanbiedt, dan zorg je voor een doorgaande leerlijn met het eerste leerjaar. Tip: Uitwisselsjabloon 3de K – 1ste leerjaar

- b. Daarnaast zijn lezen en schrijven twee kanten van dezelfde medaille: voor beide vaardigheden zijn klanktekenkoppelingen en klankbewustzijn belangrijk. Door in betekenisvolle contexten boodschappen te schrijven, oefenen kinderen de klanktekenkoppelingen verder in (Geudens et al., 2021, Tiebout et al., 2023). In Vlaanderen heeft men de gewoonte om kleuters in hoofdletters en niet in leesletters te laten schrijven. Daarom is het aanbevolen om naast de leesletters ook de hoofdletters aan te bieden.
- c. Tot slot is geschreven taal op vele manieren zichtbaar in de klas (Van den Branden en Vanbuel, 2024): zowel leesletters als hoofdletters komen voor in prentenboeken en in de geletterde omgeving van het kind (bv. reclameborden langs de weg, etiketten, ...). Het is dus interessant om de aandacht van de kinderen zowel beide lettertypes te richten.

Beide dus:

- leesletters voor aansluiting met lezen;
- hoofdletters voor schrijven;
- beide komen voor in de leefomgeving van kinderen.

Wanneer start je met fonemisch bewustzijn?

Je start met het stimuleren van het fonemisch bewustzijn vanaf de tweede kleuterklas (Geudens et al., 2021; Taelman et al., 2025).

Bij peuters en de jongste kleuters kan je wel al veel rijmpjes, versjes en liedjes aanbieden. Laat hen spelen met klanken, bv. zoemen als een bij, de ffff-klank maken bij het blazen of mmm zeggen als het eten smaakt.

Schenk daarnaast ook aandacht aan minimale woordparen: dat zijn woorden die in één klank of foneem van elkaar verschillen en hierdoor een betekenisonderscheid maken (bv. bes – boos, roos – boos, boom – boos). Door de aandacht te richten op de klank die verschillend is, versterk je de lexicale representatie van deze woorden in het geheugen. Op die manier zet je met de jongste kleuters al een belangrijke voorbereidende stap richting fonemisch bewustzijn (van Goch, 2013). Dit is ook zo voor meertalige kleuters: omdat elke

taal een andere klankstructuur heeft en niet elke Nederlandse klank in elke taal voorkomt, helpt het onderscheiden van minimale woordparen om de Nederlandse klanken te ontdekken (Janssen, C., 2015).

Samengevat:

- vanaf de tweede kleuterklas;
- bij jongere kinderen via spel (rijmen, klanken, liedjes).

Ook voor meertalige kleuters is dit essentieel, met aandacht voor klankverschillen tussen talen.

De klankverschillen tussen het Nederlands en andere talen kan je raadplegen op de websites <https://meertaligheidentaalstoornisenvu.weebly.com/> en <https://www.moedint2.nl/home>.